

УДК 636.2:636.061:519.233.5:636.034

М. І. КОГУТ, В. М. БРАТЮК, В. Я. ДАНЬКІВ, кандидати с.-г. наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшино Пустомитівського р-ну

Львівської обл., 81115, e-mail: inagrokarpat@gmail.com

ЗВ'ЯЗОК ЕКСТЕР'ЄРУ І МОЛОЧНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ У КОРІВ СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ

Наведено результати описової оцінки (лінійна оцінка корів за типом) первісток симентальської породи – нащадків різних бугаїв та ліній. Вивчено кореляційні зв'язки між лінійними ознаками та молочною продуктивністю. Встановлено, що екстер'єрний тип оцінених нащадків різних бугаїв перебуває у тісному зв'язку з продуктивністю.

Отримані результати вказують на доцільність подальшої селекційної роботи з метою поліпшення будови тіла худоби симентальської породи.

Ключові слова: *симентальська порода, лінійна оцінка корів за типом, екстер'єр, молочний тип, кореляція.*

Вступ. Умови прогресивної технології ведення скотарства вимагають як підвищення продуктивності, так і типізації тварин за екстер'єром. Зокрема в молочному скотарстві перспектива поліпшення худоби ґрунтується на інтенсивному використанні бугаїв-поліпшувачів, оцінених за молочною продуктивністю та екстер'єрним типом дочок з використанням сучасної методики лінійної класифікації. Зоотехнічною практикою з породами великої рогатої худоби доведено, що добре виражені типовість, конституціональна міцність, екстер'єрні особливості будови тіла значною мірою обумовлюють високу продуктивність та довголіття тварин. Комплексна оцінка екстер'єру у поєднанні з іншими показниками має вплив на відбір кращих особин у стаді [1, 3, 5–7].

Матеріали і методи. Дослідження виконано в умовах племрепродуктора з розведення симентальської породи ФГ «Пчани-Денькович» Жидачівського району Львівської області. Умови утримання і годівлі були однаковими для усіх піддослідних тварин. У рік на корову заготовляється 60 ц і більше кормових одиниць.

Проведено оцінку корів – нащадків трьох бугаїв сименталь-

ської породи за типом згідно з інструкцією [2] за двома системами оцінки: лінійним описом окремих ознак екстер'єру (9-бальна шкала) та оцінкою комплексних ознак за 100-бальною шкалою. Середня вираженість лінійних описових ознак оцінюється у п'ять балів, а біологічні відхилення у бік мінімального розвитку зменшуються до одного бала, а якщо розвиток ознаки наближається до максимального прояву – 9 балів. Молочну продуктивність вираховано згідно із загальноприйнятими у зоотехнічній практиці методиками з використанням карток форми № 2-мол.

Вивчення кореляційних зв'язків між ознаками лінійної оцінки екстер'єру і молочною продуктивністю та отримані результати опрацьовано за методом М. А. Плохінського [4]. Результати вважали достовірними при $P < 0,05$, $P < 0,01$, $P < 0,001$.

Результати та обговорення. Проведена оцінка типу дала можливість встановити екстер'єрні особливості корів. Слід відзначити, що оцінка 9 балів є бажаною за такими ознаками, як: висота, ширина грудей, глибина тулуба, молочний тип, ширина заду, переднє і заднє прикріплення вимені, центральна зв'язка та хода (переміщення тварини у просторі). За нахилом заду, кутом тазових кінцівок, кутом ратиць, розміщенням передніх і задніх дійок, довжиною дійок та вгодованістю бажаною оцінкою є 5 балів.

Встановлено, що корови-первістки усіх трьох бугаїв мають високий ріст, ширину грудей на рівні 7 балів (широкі груди), глибокий тулуб, середню кутастість з відкритим ребром. Окомірно визначений нахил заду у дочок двох бугаїв мав однакові показники, а у нащадків бугая Імаго 937169727 був найбільш бажаний вираз цієї ознаки. Відстань між каудальними виступами сідничних горбів (ширина заду) була середньою у дочок бугаїв Рошелле 936647732 і Вікхта 932375771, однак нащадки бугая Імаго 937169727 мали незначну тенденцію до зниження згаданого показника. Бальна оцінка, виставлена за кінцівки, є практично оптимальною. Переднє прикріплення вимені середньодопустиме у нащадків бугаїв Вікхта 932375551 та Імаго 937169727, водночас дочки бугая Рошелле 936647732 мали вищий бал за цю ознаку (на 1,1 та 1,2 бала). Заднє прикріплення вимені наближається за бальною оцінкою до високої у дочок бугая Рошелле 936647732 та є вищою від ровесниць на 1,1 та 0,9 бала. Центральна зв'язка оцінена відповідно в 4,0–4,3 у нащадків усіх трьох бугаїв. Глибина вимені знаходиться на середньому рівні.

1. Лінійна оцінка корів за типом ($M \pm m$, $n = 30$), бали

Показники	Бугаї		
	Рошелле 936647732, лінія Ромулюса	Віхт 932375771, лінія Хоррора	Імаго 937169727, лінія Редада
Ріст	7,2 ± 0,09**	7,0 ± 0,08	6,9 ± 0,07
Ширина грудей	7,1 ± 0,10	7,0 ± 0,14	7,0 ± 0,08
Глибина тулуба	7,0 ± 0,12	7,0 ± 0,8	6,8 ± 0,05
Кутастість	5,0 ± 0,08	5,0 ± 0,9	5,0 ± 0,03
Нахил заду	5,6 ± 0,13	6,2 ± 0,10***	5,3 ± 0,04
Ширина заду	5,2 ± 0,07	5,0 ± 0,6	4,6 ± 0,02
Кут тазових кінцівок	5,4 ± 0,6	5,3 ± 0,12	5,5 ± 0,02
Постава тазових кінцівок	5,3 ± 0,10	5,4 ± 0,11	5,1 ± 0,06
Кут ратиць	5,2 ± 0,11	5,1 ± 0,11	5,0 ± 0,01
Переднє прикріп- лення вим'я	6,6 ± 0,12***	5,5 ± 0,09	5,4 ± 0,04
Заднє прикріп- лення вим'я	6,7 ± 0,11	5,6 ± 0,8	5,8 ± 0,08
Центральна зв'язка	4,0 ± 0,8	4,1 ± 0,10	4,3 ± 0,06
Глибина вим'я	5,5 ± 0,08	5,6 ± 0,10	5,6 ± 0,05
Розміщення передніх дійок	5,6 ± 0,13	5,6 ± 0,12	6,5 ± 0,04
Розміщення задніх дійок	6,0 ± 0,12	5,8 ± 0,14	5,5 ± 0,06
Довжина дійок	6,1 ± 0,12	6,0 ± 0,12	6,3 ± 0,05
Вгодваність	5,0 ± 0,01	5,0 ± 0,01	5,0 ± 0,01
Переміщення	9,0 ± 0,15	9,0 ± 0,15	9,0 ± 0,10
Ширина задньої частини вим'я	5,0 ± 0,04	5,0 ± 0,08	5,0 ± 0,15
Довжина заду	7,0 ± 0,05***	6,0 ± 0,02	6,0 ± 0,04
Ширина крижів	7,0 ± 0,03***	5,0 ± 0,01	5,0 ± 0,03
Обмускуленість стегон	7,0 ± 0,07***	5,0 ± 0,09	7,0 ± 0,07

У дочок бугая Імаго 937169727 розміщення передніх дійок наближається до помірно зближених, однак задні дійки у них розміщені оптимально.

Встановлено відмінну оцінку за пересування тварин у просторі. Ширина задньої частини вимені є середньою. У дочок бугаїв Вікхта 932375771 і Імаго 937169727 довжина заду та ширина крижів однакові.

Ми вивчали кореляцію між показниками лінійної оцінки худоби за типом і її молочною продуктивністю (табл. 2). Позитивні зв'язки між надоем і ознаками лінійної оцінки вказують, що подальша селекція за типом корів оцінюваного стада сприятиме підвищенню надоев. Це вказує на ефективність використання лінійної оцінки при удосконаленні стада симентальської породи.

2. Кореляція між показниками лінійної оцінки і молочною продуктивністю (в середньому у стаді)

Показники	Молочна продуктивність	
	надій	% жиру
Ріст	+0,310 ± 0,080	+0,007 ± 0,097
Ширина грудей	+0,250 ± 0,089	+0,009 ± 0,078
Глибина тулуба	+0,310 ± 0,065	+0,140 ± 0,086
Кутастість	+0,410 ± 0,078	+0,034 ± 0,056
Нахил заду	-0,230 ± 0,054	-0,034 ± 0,067
Ширина заду	+0,325 ± 0,034	-0,067 ± 0,054
Кут тазових кінцівок	+0,126 ± 0,087	-0,124 ± 0,034
Постава тазових кінцівок	+0,115 ± 0,078	-0,065 ± 0,078
Кут ратиць	+0,100 ± 0,054	-0,023 ± 0,084
Переднє прикріплення вим'я	+0,420 ± 0,085	0,067 ± 0,067
Заднє прикріплення вим'я	+0,350 ± 0,045	+0,067 ± 0,054
Центральна зв'язка	+0,320 ± 0,070	+0,032 ± 0,054
Глибина вим'я	+0,170 ± 0,073	+0,043 ± 0,032
Розміщення передніх дійок	-0,127 ± 0,098	+0,021 ± 0,045
Розміщення задніх дійок	-0,130 ± 0,067	-0,043 ± 0,065
Довжина дійок	-0,145 ± 0,067	-0,043 ± 0,065

Отже, як свідчить аналіз даних (табл. 2), практично всі описові ознаки бальної лінійної оцінки позитивно корелюють з надоем за 270–305 діб лактації.

Висновки. Корови-первістки симентальської породи мають міцну будову тіла, високу оцінку за висотою в крижах, глибиною тулуба, шириною грудей та оптимальну оцінку за молочний тип. У тварин цього стада міцна хода, немає слабких ратиць, оптимальний кут та правильна постава кінцівок.

За оцінкою довжини заду, ширини крижів та обмускуленості стегон дочки бугая Рошелле 936647732 вірогідно переважають ровесниць (різниця 2 бали, $P < 0,001$).

Щодо екстер'єрних вад виявлено високо піднятий зад у нащадків бугая Віхта 932375771 ($P < 0,001$).

Між надоем та показниками лінійної оцінки практично в усіх випадках встановлено позитивний кореляційний зв'язок, що вказує на можливість цілеспрямованої селекційно-племінної роботи з удосконалення стада за молочною продуктивністю та екстер'єром.

Список використаної літератури

1. Адміна Н. Г. Вплив показників екстер'єру на комплекс селекційних ознак корів української чорно-рябої молочної породи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.02.01 "Розведення та селекція тварин" / Н. Г. Адміна. - Х., 2013. – 20 с.
2. Інструкція з класифікації (оцінки) корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом (проект) / Інститут розведення і генетики тварин. – К. : [Б. в.], 2012. – 22 с.
3. Коваленко Г. С. Екстер'єрні особливості та молочна продуктивність корів української чорно-рябої молочної породи у племзаводі «Бортничі» / Г. С. Коваленко, І. С. Мартинюк // Розведення і генетика тварин. – 2008. - Вип. 42. – С. 94–98.
4. Плохинский Н. А. Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. – М. : Колос, 1969. – 255 с.
5. Свердліков О. В. Оцінка тварин симентальської породи вітчизняної та зарубіжної селекції за екстер'єрним типом : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.02.01 "Розведення та селекція тварин" / О. В. Свердліков. - Х., 2007. – 21 с.
6. Черненко О. Конституція та молокопродуктивність корів української червоної молочної породи / Черненко О., Гиль М. // Тваринництво України. – 2015. - № 5. – С. 20–25.
7. Шевченко А. П. Селекційно-генетичні параметри оцінки тварин сумського внутрішньопородного типу української чорно-рябої

молочної породи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г.
наук : спец. 06.02.01 “Розведення та селекція тварин” / Шевченко А. П.
– Х., 2013. – 20 с.

Отримано 09.03.2016

Рецензент – заступник директора з наукової роботи у
тваринництві ІСГКР НААН, кандидат ветеринарних наук, старший
науковий співробітник В. В. Каплінський.